

Hreppsnefnd Árneshrepps,
Bogi Kristinsson Magnúsen, skipulagsfulltrúi
Miðbraut 11
370 Búðardalur

Athugasemdir landeigenda hluta Seljaness við Ingólfsfjörð á breytingum á aðalskipulagi Árneshrepps 2005-2025 vegna Hvalárvirkjunar og umhverfisskýrslu fyrir hana sem og samhliða deiliskipulagstillögu.

Í svari VesturVerks ehf til Arfleifðar Árneshrepps kom fram að óundirritaður samningur milli VesturVerks ehf og Vegagerðarinnar liggja fyrir um lagfæringar á veginum frá Norðurfirði að Hvalá, en fram kemur í matsskýrslu að ekki eigi að breyta eða bæta veginn í Ingólfsfirði sem liggur í gegnum land Seljaness. Sá vegur stendur nærri merkilegum, órannsökuðum minjum og byggingum í landi okkar sem yrðu í hættu ef frekari framkvæmdir á veginum yrðu gerðar. Vegurinn eins og hann er ber hinsvegar ekki þá þungaflutninga sem fylgja slíkum stórframkvæmdum sem virkjanagerð er. Er þá svar framkvæmdaáðila við fyrirspurn ekki rétt? Farið er fram á samráð við landeigendur vegna þessara framkvæmda og óskað skýrra svara. Skipulagsstofnun ber því að vísa tillögunum frá vegna óskýrleika og ómöguleika í væntanlegri lögmætisathugun sinni.

Samráð við landeigendur

Þungaflutningar munu verða í gegnum land okkar án þess að fram komi að laga skuli veginn. Algjörlega er óútskýrt hvernig tækjum skuli komið á framkvæmdastað. Slit á viðkvæmum og vanbúnum vegi í Ingólfsfirði, rykmengun og hávaði eru dæmi um neikvæð áhrif sem við munum þurfa að þola á meðan framkvæmdum stendur. Enn er lýst eftir samráði við landeigendur Seljaness. Illa auglýstur fundur í miðri viku gagnast okkur landeigendum illa og augljóst er að samráð skortir.

Mat á valkostum

Skortur á metnum valkostum vegna Hvalárvirkjunar er í ósamræmi við ákvæði og markmið laga um umhverfismat áætlana og tilskipun nr. 2001/42/EB.

Hér hefði átt að bæta við fleiri valkostum en aðeins núll kosti og virkjun, t.d. áhrifum Strandapjódgarðs eða aukinnar uppbyggingar innviða fyrir ferðapjónustu í hreppnum án virkjunar.

Í leiðbeiningum Skipulagsstofnunar kemur fram að: Það að koma auga á og meta aðra raunhæfa kosti er lykilþáttur í umhverfismati áætlana. Með samanburði valkosta gefst tækifæri til að draga úr neikvæðum áhrifum viðkomandi áætlunar með því að velja þann kost sem veldur minni neikvæðum umhverfisáhrifum og samrýmist leiðarljósi og meginstefnu stjórnvalda með fullnægjandi hætti.

Jafnframt er tilgreint að valkostir skuli lagðir fram ef einhver af eftirfarandi þáttum liggja fyrir:

- Áætlun felur í sér miklar óafturkræfar breytingar
- Þegar áætlun er umdeild
- Þegar liggja fyrir hugmyndir um valkosti t.d. frá stjórnámálamönnum eða almenningi.

Hér eiga allir þessir þættir við og því hefði átt að tilgreina fleiri kosti.

Tillögurnar sem lagðar eru fram eru í ósamræmi við verndarmarkmið náttúruverndarlaga um óbyggð víðerni.

Tillögurnar uppfylla ekki skilyrði 3. mgr. 61. gr. náttúruverndarlaga, þar sem engir almannahagsmunir í skilningi ákvæðisins krefjast röskunar á náttúruverðmætum er ákvæðið verndar.

Skortur á rannsóknnum.

Fuglalíf:

Skortur er á rannsóknnum um fuglalíf.

Menningarminjar:

Óásættanlegt er að minjar hafi ekki verið rannsakaðar í Eyvindarfirði og í raun eru minjarannsóknirnar í heild sinni ófullnægjandi þar sem veðurskilyrði voru ekki góð þegar hún fór fram. Sagt er að unnið verði með viðeigandi stofnunum við rannsóknir þegar framkvæmdaleyfi liggur fyrir. Þarna er augljóslega forsendubrestur. Allar rannsóknir verða að vera faglega unnar og liggja fyrir áður en stór ákvörðun sem þessi er tekin. Rannsóknir eiga að vera forsendur framkvæmdaleyfis, en ekki öfugt.

Jarðfræði:

Engar jarðfræðirannsóknir eru lagðar til grundvallar til að meta umhverfisáhrif áætlananna. Einungis ágiskanir um að hún raski ekki neinum sérstæðum myndunum, en engin vísindaleg gögn lögð fram. Slík vinnubrögð eru með öllu óásættanlegt í ferli sem þessu.

Efnistaka

Röskun á jarðminjum undir lónum voru taldar afturkræfar í umhverfismati. Það getur engan veginn staðist þar sem 600.000 m³ efnistaka er áætluð í lónstæðunum. Gert er ráð fyrir mjög mikilli efnistöku vegna framkvæmdanna, eða 1.800.000 m³ þar sem laust efni er ekki í miklu magni og þar af 250.000 m³ tekið úr jökulruðningi. Það er því með öllu rangt að halda því fram að raskanir jarðminja séu með einhverju móti afturkræfar.

“Svæði ES18 er að hluta gróið og við efnistöku verður unnið að frágangi samhliða nýtingu í samræmi við frágangsáætlun. Svarðlagi verður haldið aðskildu frá öðru efni svo nýta megi það við yfirborðsfrágang. Lögð verður áhersla á að líkja eftir núverandi landhæð og landformum og aðlaga að óröskuðu landi við jaðra svæðisins. Markmiðið er að yfirbragð svæðisins eftir frágang, þegar gróðurþekja hefur náð sér á strik, verði áþekkt því sem nú er. Þegar jarðgöng virkjunarinnar verða gerð verður umframefni haugsett í þessari námu.”

Að fjarlægja 63.000 rúmmetra af efni úr ósnortnu landi við ósa Hvalár og gera ráð fyrir því að yfirbragð landsins verði áþekkt því sem fyrir var er í besta falli galin staðhæfing. Efnistaka og efnisflutningar af þessari stærðargráðu hafa aldrei áður farið fram á svæðinu og engin framkvæmd eða athafnasemi í sögu hreppsins verið eins inngripsmikil og þessi áætlaða efnistaka. Það er því ekki hægt að setja fram slíka fullyrðingu að yfirbragð umhverfisins taki litlum breytingum. Að auki er svo stefnt að því að safna saman jarðvegi og sprengdu grjóti úr jarðgöngum ef til virkjunarframkvæmda kemur á þessum stað. Það gerði ekkert annað en að auka þann mikla skaða á landinu, ásýnd og yfirbragði þess.

Landeigendur á Seljanesi telja að sú mikla röskun á landinu og sá gríðarlegi skaði sem þessi landslagsheild verður fyrir vegna fyrirhugaðra undirbúningsframkvæmda verði seinna notuð sem rökstuðningur fyrir áframhaldandi raski og skemmdum á umhverfinu. Það er ljóst að um leið og landið verður fyrir þessum miklu og óafturkræfu inngrípum munu rök þeirra sem

vernda vilja umhverfið útfrá sjónarmiðum um ósnortin víðerni ekki vega eins þungt þar sem rask og skemmdir eru þegar hafnar.

Skipulagsreglur og verkferlar

Það er með öllu hafnað þeirri nálgun sem sett er fram í þessari breytingu á aðalskipulaginu að þessir fjórir þættir:

- Iðnaðarsvæði fært til og heimild fyrir starfsmannabúðum bætt við
- Íbúðarsvæði innan virkjunarsvæðisins fellt út
- Vegir um virkjunarsvæðið skilgreindir
- Efnistökusvæði skilgreind við Hvalárósa, í Hvalá og við Hvalárvatn

sé hægt að afgreiða án þess að taka tillit til þess hvort framkvæmdarleyfi fyrir Hvalárvirkjun verði veitt, en til þess eru engar eða litlar forsendur, hvorki er lýtur til skipulagsreglna, né röksemda um samsvörun við aðrar áætlanir.

Enn fremur eru gerðar athugasemdir við eftirfarandi:

Í skýrslu Náttúrustofu Vestfjarða kemur fram að ekki hafi náðst að rannsaka svæðið við Eyvindarfjarðarvatn þar sem þangað var ófært. Ekki eru taldar líkur á að þar muni finnast minjar sökum þess hve takmarkað aðgengi er að svæðinu.

Í sama kafla kemur fram í umsögn Minjastofnunar Íslands við skipulags- og matslýsingu deiliskipulagsins að fyrirliggjandi fornleifaskráning fullnægi ekki þeim kröfum sem gerðar eru til skráningar á deiliskipulagsstigi.

1.3.2 Kynning og samráð

VesturVerk ehf. óskaði eftir heimild til að vinna tillögu að breytingu á gildandi aðalskipulagi og nýtt deiliskipulag fyrir Hvalárvirkjun í Ófeigsfirði í samræmi við skipulags- og matslýsingu vegna breytingar á Aðalskipulagi Árneshrepps 2005-2025 og nýs deiliskipulags fyrir Hvalárvirkjun í Ófeigsfirði, dags. 20. október 2016.

Hreppsnefnd Árneshrepps samþykkti á fundi sínum þann 24. nóvember 2016 að heimila skipulagsgerð í samræmi við framlögð gögn og að kynna skipulags- og matslýsingu í samræmi við ákvæði skipulagslaga nr. 123/2010. Lýsingin var auglýst 8. desember 2016 með fresti til 29. desember til að skila inn athugasemdum og ábendingum.

Hreppsnefnd samþykkti skipulagsgerð án þess að allar forsendur lægju fyrir og þykir það í besta falli undarlegt.

Verndargildi svæðis frá Ingólfsfirði og norðurúr

Sem landeigendur á Seljanesi við Ingólfsfjörð viljum við að tekið sé tillit til verndargildis Ingólfsfjarðar skv. mati Náttúrufræðistofnunar Íslands og tillagna Umhverfisstofnunar 2003 að vernd Ingólfsfjarðar sem ekki er gert verði þessi áform að veruleika.

Verndargildið liggur í heildarupplifun af svæðinu, en ekki í einstökum svæðum, náttúru- eða menningarminjum. Verndargildi sem liggur í svæðinu norðan Eyrarháls er ekki síst vegna þeirrar menningarsögu, vistmenningar og þess yfirbragðs sem einstök og ósnortin víðerni, fléttuð saman við látlausu innviði og mannvirki fyrri kynslóða eru. Innviðir og mannvirki á svæðinu hafa verið byggð upp af litlum eignum, af þrautseigju og útsjónarsemi. Þar réði náttúran allri athafnasemi manna og öll inngrip í náttúruna og umhverfið voru á forsendum

hennar. Fyrirhuguð virkjun og öll athafnasemi í kringum þá framkvæmd er á algerlega andstæðum forsendum, þar sem umfang framkvæmda er úr öllu samhengi við alla athafnasemi sem farið hefur fram á þessu svæði alla tíð. Við þessi óafturkræfu inngrip í umhverfið mun upplifun af svæðinu, yfirbragð þess og menningarsaga taka stakkaskiptum.

Óafturkræfar framkvæmdir vegna undirbúningsframkvæmda og hugsanleg önnur nýting.

Bls. 27

“Gert er ráð fyrir að vegirnir verði 4 m breiðir með útskotum til mætinga, malaryfirborði og almennt í um það bil 0,5 til 1 m hæð yfir flötu landi og hannaðir þannig að þeir geti borið umferð þungavinnuvéla á seinni stigum framkvæmda. Þó verður leitast við að halda vegafamkvæmdum í lágmarki á þessu stigi, þ.e. einungis þannig að nauðsynleg tæki komist að rannsóknarsvæðum. Mynd 3.12 sýnir dæmigert þversnið fyrir vinnuveg þar sem vegagerð er nauðsynleg. Þar sem því verður viðkomið verður ekki um vegagerð að ræða, svo sem á flatlendi með góðum burði. Samhliða vegagerðinni verður hugað að frágangi svæðisins og öllu raski haldið í lágmarki. Áhersla verður einnig lögð á að raska ekki umhverfinu utan skilgreindra vinnuvega. Gert er ráð fyrir að vinnuvegirnir geti nýst sem göngu- og reiðleiðir.”

Aðalaðdráttarafl svæðisins sem útivistar- og göngusvæðis er vegna þess hversu afskekkt og ósnortið það er. Á svæðinu eru þó nokkrar gamlar þjóð- og reiðleiðir þar sem ferðast er eftir troðnum stigum og vörðuðum leiðum. Að leggja til að uppbyggðir vegir fyrir þungavinnuvélar með stórum öxlum sem skera landið geti nýst sem gönguleiðir og reiðvegir í þessu samhengi er í besta falli mjög hæpin staðhæfing. Það er með engu móti hægt að gera sér það í hugarlund að útivistarfolk sem heimsæki Norðurstrandir sé þangað komið til að virða fyrir sér umhverfið frá mannvirkjum og innviðum hönnuðum og byggðum fyrir stórvirkar vinnuvélar. Það er ekki í samræmi við þá mynd sem gæti hugsanlega rímað við þá stemmningu og/eða auðgað upplifun gesta og íbúa, nema þvert á móti. Ekki er hægt að bera saman slíkar stórfamkvæmdir við látlausa göngustíga sem falla vel inn í landið eða möguleikann á að ganga um ósnortna náttúru. Óskiljanlegt er að fullyrða að slík stórfamkvæmd sem virkjun er með öllu sínu raski og þeirri tapaðri ímynd Árneshrepps með sín ósnortnu víðerni og villtu náttúru hefði á einhver hátt jákvæð áhrif á þennan þátt. Að sama skapi mætti með fullri vissu segja að framkvæmd þessi hefði neikvæð áhrif á ferðamennsku á svæðinu, þar sem það mun glata sérstöðu sinni sem ósnortin víðerni.

Tengsl við aðrar áætlanir.

“Sóknaráætlun Vestfjarða 2015-2019. Breytingin tengist áætluninni. Þar er lögð áhersla á bætt innviði og samkeppnisstöðu landshlutans, nýsköpun og fjölbreyttara atvinnulíf. Fyrirhuguð vegagerð og efnistaka er undirbúningsvinna fyrir aukna orkuöflun.”

Hvorki fyrirhuguð virkjun né þessi breyting á aðalskipulagi fela í reynd í sér uppbyggingu innviða sem nýtist samfélaginu á svæðinu. Þvert á móti er rætt um að öll uppbygging innviða og mannvirkja sé á framkvæmdarsvæðinu sjálfu og að orkuframleiðslan sé ekki eyrnamerkt svæðinu eða starfsemi þar. Það kemur ítrekað fram í skýrslunni og verður þetta því að teljast alger öfugmæli.

“Byggðaáætlun 2014- 2017. Breytingin tengist áætluninni. Markmið hennar er m.a. að framleiðsla og dreifing raforku mæti þörfum atvinnulífs og almennings hvað varðar

flutningsgetu og dreifingu á raforku og að stöðva viðvarandi fólksfækkun í sveitum landsins. Fyrirhuguð vegagerð og efnistaka er undirbúningsvinna fyrir aukna orkuöflun.”

Enn og aftur kemur það ítrekað fram í skýrslunni og hjá forsvarsmönnum framkvæmdarinnar við virkjunina að engin loforð séu gefin um að orkuframleiðslan fari til uppbyggingar á iðnaði eða starfsemi í fjórðungnum. Tímabundnar framkvæmdir á afskekktum stað þar sem aðföng og þjónusta mun að mestu eða öllu leyti verða keypt utanfrá, þ.e. ekki úr hreppnum sem hefur ekki burði til að styðja við svo stóra og umfangsmikla framkvæmd mun ekki stöðva viðvarandi fólksfækkun úr hreppnum. Það sem gæti hugsanlega stöðvað fólksfækkun úr hreppnum eru störf sem heimamenn geta unnið, svo sem landbúnaður, útræði, vinnsla sjávar- og landbúnaðarafurða, þjónustustörf, nýsköpun og framleiðsla. Ferðafólk og trillusjómenn hafa skapað lífvænlegt samfélag og auðgað bæði mannlíf og rekstur í Árneshreppi undanfarin misseri yfir sumarmánuðina. Það væri því nær að byggja á því sem vel gengur frekar en að raska með óafturkræfum hætti hinum sönnu verðmætum hreppsins.

Þingsályktun um aðgerðir til verndunar búsetu og menningarlandslags í Árneshreppi. Samþykkt á Alþingi 15. mars 2003

Breytingin tengist ályktuninni. Þar er lögð áhersla á að treysta búsetu og snúa við neikvæðri byggðapróun í hreppnum með því að efla forsendur byggðarinnar. Áhersla er lögð á verndun menningarminja og menningararfs.

Menningararfur Árneshrepps byggir hvað mest í þeirri mynd að maðurinn og náttúran hafi mæst þar sem maðurinn hefur komið sér fyrir og stundað sitt lífsviðurværi í baráttu við náttúruöflin allt frá landnámi. Menningarminjar eru þar víða sem minna á athafnasemi forfeðranna og eins og áður segir þá liggja verðmæti þeirra menningarminja í þeirri staðreynd að náttúra og umhverfi er að mestu leyti ósnortin eða sveipuð látlausum inngrípum mannsins. Það mun draga stórlega úr gildi menningararfsins og þeirra sýnilegu og ósýnilegu menningarminja að búa þeim umhverfi stórtækra virkjunarframkvæmda sem gjörbreyta bæði ásýnd og nýtingu landsins í kring. Það er ekkert sem eflir forsendur byggðar í Árneshreppi, nema ef vera skildi að litlu leyti á framkvæmdartímanum.

Beðið er um rökstudd svör við eftirfarandi atriðum:

- Lagningu vegar um land sem tilheyrir Seljanesi
- Hvort með veitingu leyfis fyrir þessum stórfamkvæmdum án þess að gefa svör um vegagerð í Ingólfsfirði eða leggja fram fullnægjandi rannsóknir til rökstuðnings séu framkvæmdaraðilar ekki komnir með fótinn inn um dyrnar og því verði erfitt að snúa til baka.
- Landeigendur Seljanes krefjast þess að fá skýrt svar um framtíð vegarins í gegnum land okkar í Ingólfsfirði og að framkvæmdaraðli leggi fram fullnægjandi gögn og rannsóknir til að geta í raun metið umhverfisáhrif þessara framkvæmda.

Landeigendur að Seljanesi;

Sveinn Kristinsson

Guðjón Kristinsson

Sólveig Kristinsdóttir

Arngrímur Kristinsson

Óskar Kristinsson

Elías Kristinsson

Jón Kristinsson

Benjamín Kristinsson